

ХАБАРЛАНДЫРУ!

Сізді «Қазақстанның педагогикалық академиясы» педагогикалық ғылыми қауымдастығына мүше болып, өз еңбек жетістіктеріңіздің нәтижесі ретінде «Қазақстанның педагогикалық академиясы профессоры» академиялық атағын алуға шақырамыз.

Бұл академиялық атақ сізді ғылыми атақтары мен дәрежелері бар өріпкестеріңізбен белгілі бір деңгейге теңестіреді. Сонымен қатар шәкірт тәрбиелеуде қосатын үлесі зор. Ғылыми қауымдастықтың мүшесі болу сіздің жалпы қоғамдағы мәртебенізді анықтайды. Осыған орай сізден өзінше туарлы мәлімет беруіңізді сұраймыз. Қосымша ақпараттарды төмендегі телефондар арқылы алуыңызға болады.

Ардақты ұстаздар!

Осыдан біраз уақыт бұрын «Мектеп» республикалық ғылыми-әдістемелік, педагогикалық журналы мұғалімдерге арнап ҚҰРМЕТ ТАҚТАСЫН ашқаннан бәсекелесер. Мектеп – елдің ертеңгі іреті болатын бүтін мектеп оқушыларына саналы тәрбие мен сыпалы білім беріп жүрген ұстаздың ұстаздарымаңызда қолыңа жетіп тұр.

Құрмет тақтасына педагогтарды пән бірлестіктері және мұғалімдер өзін-өзі ұсына алады. Ұсынылған мұғалім үміткерлердің ішінен лауазымы арналы журнал жапынан құрылған арнайы комиссияның шешімімен таңдаып алынады.

Құрмет тақтасына шыққан мұғалімдер арналы диплом мен сертификатқа ие болады. Сонымен қоса аты-жөні Құрмет тақтасының арналы ресстеріне (титуліне) енгізіледі.

Ескерту: Құрмет тақтасына шыққан мұғалімнің мұғалім (үміткер) жөнінде қысқаша ақпарат (аты-жөні, туылған жылы, бітірсең оқу орны, еңбек етіп жатқан білім ұжымы, пәні, еңбек өңізі, сыныбы, т.б.), қолы 9-12 болатын бір сурет (түртілуінен ары сызаты), еңбегінен еңбекі мен қол жеткізген жетістіктері үшін алынған марапаттары, алғашқы хаттары туралы толық мәліметті түрлі пән олимпиадалар мен білім сайыстарында байқауларда (т.б.) журнал редакциясына жолдауы тиіс.

Қосымша мәлімет алу үшін: 8 (7252) 56-69-66, 8-700-068-70-00.

«МЕКТЕП» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ӘДІСТЕМЕЛІК, ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ЖУРНАЛ

2003 жылдың қыркүйегінен бастап шыға бастады. Айына бір рет шығады.

Құрылтайшы: «Қазақстанның педагогикалық академиясы» АҚ вице-президенті

Тамара МАХАЛЫҚЫЗЫ

Араластар аласы: АСАДЫКОВА А.БАТЫРБЕКОВА Б.СПАТАЕВА А.ӘМІРТАЕВ

Бас редактор: Жарынбек ТӨЛТЕБАЙ

Шығарушы редактор: Аралым Жаксылымова

Тіршілер: Балзия ТӨЖЕБАЕВА, Асан АБСАМАТ, Балбек ТӨЛТЕБАЙ.

Дизайнер: Дамир ЖАҚСЫЛЫҚОВ.

Журнал Қазақстан Республикасының Мәдениет, Ақпарат және Қоғамдық қатынастар министрлігінде тіркелген.

Тірлеу куәлігі № 4077-ЖК Жазылу нөмірі: 72544

Қолжазбалар өңдегенді, авторға қайтарылады. Автордың мақалалары редакцияның көздерінен білдірмейді.

Кейбір материалдар мен суреттер интернеттен алынады.

Мекенің арасы: "Алтын Үй" ЖШС Мекенжайы: 486024

Т.Айбергенова көшесі, 3/1. Тел: 56-69-66 Zhebe.basra@mail.ru 8 700 068 70 00

Журнал "Жебе баспа үйі" ЖШС "Қ.Орынбасов" баспаханасында басылды.

Шымкент қаласы, Н.Төреқұлов көшесі, 13 "А". Басылған күні – 12.01.2026 ж.

Тапсырыс: 408 Таралымы: 4100

Тәуелсіз ел тірегі – білімді ұрпақ

МЕКТЕП

№01 (277) қаңтар, 2026 жыл

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ӘДІСТЕМЕЛІК, ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ЖУРНАЛ

Нуржан Ақбұлақ Орынбек, Республикалық педагогикалық журнал редакциясының директоры

Алтын Үй ЖШС директоры, Республикалық педагогикалық журнал редакциясының директоры

Жебе Баспа Үйі ЖШС директоры, Республикалық педагогикалық журнал редакциясының директоры

Кенжебеккова Лескул Сауленбекқызы, Республикалық педагогикалық журнал редакциясының директоры

Мазмұны

Редактор бағаны.....	3
Дарынды балалар – мектеп мақтанышы.....	4
Қуат Арай Ерікқызы.....	6
Үкібай Махсуда Бахадырқызы.....	7
Култаева Салтанат Ержановна.....	8
Пшаев Бексултан Жумабекович.....	9
Сырымбетова Асемгуль Амангельдиновна.....	10
Тетерина Татьяна Александровна.....	11
Абилова Шолпан Койшигульевна.....	12
Сыздикова Дана Болатовна.....	13
Тойчиева Мухаббат Абдиганиевна.....	14
Муктарова Гулназ Тулегенкизи.....	15
Доспанбетова Гулзада Балтабаевна.....	16
Ермекбаева Айжан Бекасыловна.....	17
Жолдасова Гульмира Камалбаевна.....	18
Аманжолов Ербол Бақытұлы.....	19
Аблаева Ардақ Тәкенқызы.....	20
Ерхан Перизат Тойлыбайқызы.....	21
Абдрашидқызы Маржан.....	22
Ныгманова Асел Зекеновна.....	23
Затыбекова Гаухар Жумабековна.....	24
Белалова Жанаргул Умарбековна.....	25
Нуралиева Нилуфар Султаниязовна.....	26
Халмуратов Дилшад Таджикулович.....	27
Мирзалиев Махмуджан Ирсалиевич.....	28
Туреханова Актolkын Тулегеновна.....	29
Курманов Бекжан Серикович.....	30
Калметова Гульмира Койлыбаевна.....	31
Балаева Айгуль Сайдувалиевна.....	32
Батырханов Нұржан Сейдесханұлы.....	33

Бастауыш сыныпта функционалдық сауаттылықты қалыптастыру жолдары

Сырымбетова Асемгуль Амангельдиновна,
*«Бөгенбай батыр атындағы мектеп-лицейі» КММ-нің
бастауыш сынып мұғалімі,
директордың тәрбие ісі бойынша орынбасары.
Ақмола облысы, Ерейментау қаласы*

Қазіргі жаһандану дәуірінде білім беру жүйесінің алдында тұрған басты міндеттердің бірі – оқушыны тек теориялық біліммен қаруландыру емес, сол білімін өмірлік жағдаяттарда тиімді қолдана алатын, өзгермелі ортаға бейімделе білетін, дербес шешім қабылдайтын тұлға ретінде қалыптастыру. Бұл талап білім мазмұнының жаңаруына, оқыту әдістерінің түрленуіне және бағалау жүйесінің өзгеруіне тікелей ықпал етті. Осындай өзгерістер аясында функционалдық сауаттылық ұғымы білім беру саласының негізгі бағыттарының біріне айналды. Әсіресе бастауыш білім беру сатысында функционалдық сауаттылықты қалыптастыру – болашақ тұлғаның сапалы дамуының берік іргетасы.

Функционалдық сауаттылық – адамның алған білімін күнделікті өмірде, әлеуметтік ортада, кәсіби және тұлғалық қарым-қатынаста тиімді қолдана алу қабілеті. Бұл ұғым тек оқу мен жазу білігімен шектелмейді. Ол – ақпаратты талдай алу, түсіну, салыстыру, қорытынды шығару, өз ойын жүйелі жеткізу, математикалық есептерді өмірлік жағдаяттармен байланыстыра шешу, ғылыми құбылыстарды түсіндіру, қарым-қатынас жасау мәдениетін меңгеру сияқты кешенді құзыреттер жиынтығы. Демек, функционалдық сауаттылық – білімнің өмірмен ұштасуы.

Бастауыш мектеп – баланың танымдық қабілеттері қарқынды дамитын, мінез-құлқы мен дүниетанымы қалыптасатын ерекше кезең. Бұл кезеңде берілген бағыт, қалыптастырылған дағды баланың кейінгі оқу жетістіктеріне тікелей әсер етеді. Сондықтан бастауыш сынып мұғалімінің алдында тұрған басты міндет – әр сабақты оқушының функционалдық сауаттылығын дамытуға бағыттау. Функционалдық сауаттылықтың негізгі компоненттері ретінде оқу сауаттылығы, математикалық сауаттылық, жаратылыстану-ғылыми сауаттылық, цифрлық сауаттылық және коммуникативтік сауаттылық аталады. Бастауыш сыныпта осы бағыттардың барлығы бір-бірімен тығыз байланыста дамытылады.

Ең алдымен оқу сауаттылығына тоқталайық. Оқу сауаттылығы – мәтінді түсіну, ондағы негізгі ойды анықтау, ақпаратты талдау және оны өмірлік жағдаяттарда қолдана білу қабілеті. Көп жағдайда оқушылар мәтінді механикалық түрде оқып, мазмұнын толық түсінбей жатады. Сондықтан бастауыш сыныпта мәтінмен жұмыс жасау әдістемесі ерекше маңызға ие. Мысалы, мәтінді бөліктерге бөліп оқу, әр бөлікке ат қою, сұрақ-жауап әдісі, «INSERT», «Кубизм», «Венн диаграммасы» сияқты стратегиялар арқылы оқушының ойлау белсенділігін арттыруға болады. Сонымен қатар өмірмен байланысты тапсырмалар беру тиімді. Мәселен, дүкендегі жарнамалық мәтінді талдау, хабарландыру құрастыру, күн тәртібін жазу, хат

жазу сияқты практикалық жұмыстар оқу сауаттылығын дамытады.

Математикалық сауаттылық – математикалық білімді күнделікті өмірде қолдана білу қабілеті. Бастауыш сыныпта математиканы оқыту барысында тек формулаларды жаттатумен шектелмей, өмірлік мазмұндағы есептерге басымдық беру қажет. Мысалы, отбасы бюджетін есептеу, уақытты жоспарлау, жол жүру ұзақтығын анықтау, сатып алу кезінде жеңілдікті есептеу сияқты тапсырмалар оқушылардың қызығушылығын арттырады әрі математиканың өмірмен байланысын көрсетеді. Сонымен қатар логикалық тапсырмалар, ребустар, практикалық есептер баланың ойлау қабілетін дамытады.

Жаратылыстану-ғылыми сауаттылық – табиғи құбылыстарды түсіну, ғылыми деректерді талдау және экологиялық мәдениетті қалыптастыру. Бастауыш сыныпта бұл бағытта тәжірибелік жұмыстардың маңызы зор. Оқушылармен бірге шағын тәжірибелер жасау, өсімдіктердің өсуін бақылау, ауа райын зерттеу, судың қасиеттерін анықтау сияқты әрекеттер олардың зерттеушілік дағдыларын дамытады. Тек дайын ақпаратты бермей, «Неліктен?», «Қалай?», «Егер... болса не болады?» деген сұрақтар қою арқылы баланың сыни ойлауын жетілдіруге болады. Цифрлық сауаттылық қазіргі қоғамда ерекше өзекті. Бастауыш сынып оқушыларына ақпаратты қауіпсіз пайдалану, интернеттегі мәліметтерді іріктеу, электронды құрылғыларды тиімді қолдану дағдыларын үйрету қажет. Интерактивті тақта, онлайн платформалар, білім беру қосымшалары сабақтың мазмұнын байытып, оқушының белсенділігін арттырады. Алайда цифрлық құралдарды мақсатсыз қолданудан сақ болып, оны педагогикалық мақсатқа сай пайдалану маңызды.

Коммуникативтік сауаттылық – өз ойын еркін жеткізу, пікір алмасу, топпен жұмыс жасау, тыңдай білу мәдениеті. Бастауыш сыныпта топтық және жұптық жұмыстарды ұйымдастыру, рөлдік ойындар өткізу, пікірталас элементтерін енгізу арқылы оқушылардың қарым-қатынас дағдыларын дамытуға болады. Мысалы, белгілі бір жағдаятты сахналау, сұхбат жүргізу, жобаны қорғау барысында балалар өз ойын дәлелдеуге, басқаның пікірін құрметтеуге үйренеді.

Функционалдық сауаттылықты қалыптастыруда оқыту әдістерінің маңызы ерекше. Дәстүрлі түсіндірме әдісімен қатар, белсенді оқыту әдістерін қолдану қажет. Жобалық оқыту, зерттеу әдісі, проблемалық оқыту, кейс-стади, ойын технологиялары бастауыш сынып оқушылары үшін өте тиімді. Мысалы, «Менің отбасымның бір күні» жобасы арқылы оқушылар уақытты жоспарлауды, мәтін құрастыруды, сурет салуды, есептеуді бір мезетте орындайды. Бұл кешенді әрекет функционалдық сауаттылықты дамытады.

Копия расталды

М.С. Сырымбетова

“МЕКТЕП” РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ӘДІСТЕМЕЛІК, ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ЖУРНАЛ

ДИПЛОМ

I ДӘРЕЖЕЛІ

Республикалық ғылыми әдістемелік, педагогикалық
“Мектеп” журналында жұмысы жарық көріп, үздік тәжірибе
бөліскен педагог ретінде және білім саласына қосқан
үлесі үшін Ақмола облысы, Ерейментау қаласы
«Бөгенбай батыр атындағы мектеп-лицейі» КММ-нің
бастауыш сынып мұғалімі,
директордың тәрбие ісі бойынша орынбасары

Сырымбетова Асемгуль Амангельдиновна

марапатталады

Қазақстанның педагогикалық
академиясының президенті

“МЕКТЕП” республикалық
ғылыми-әдістемелік, педагогикалық
журналының редакторы

Ж.ТӨЛТЕБАЙ

А.ЕРБОЛАТҚЫЗЫ

ЕСІТУБАЛЫКАСЫ, 2026 ЖЫЛ

Тіркеу №0522

“МЕКТЕП” РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ӘДІСТЕМЕЛІК, ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ЖУРНАЛ

СЕРТИФИКАТ

Республикалық ғылыми-әдістемелік, педагогикалық
“Мектеп” журналына жұмысы жарияланғаны
үшін Ақмола облысы, Ерейментау қаласы
«Бөгенбай батыр атындағы мектеп-лицейі» КММ-нің
бастауыш сынып мұғалімі,
директордың тәрбие ісі бойынша орынбасары

Сырымбетова Асемгуль Амангельдиновна
марапатталады

Қазақстанның педагогикалық
академиясының президенті

“МЕКТЕП” республикалық
ғылыми-әдістемелік, педагогикалық
журналының редакторы

Ж. К. ТӨЛТЕБАЙ

А. ЕРБОЛАТҚЫЗЫ

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ, 2026 ЖЫЛ

Тіркеу №0522